

Lietuvos Respublikos Seimo Ekonomikos komitetui

2026 m. balandžio 15 d., Nr. 26–057AR

DĖL VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ ĮSTATYMO NR. I-1491 10 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XVP-1335, TEIKIAMO SEIMUI SVARSTYTI PAKETE SU VIETOS SAVIVALDOS ĮSTATYMO PAKEITIMAIS

Lietuvos verslo konfederacija (toliau – LVK), atstovaudama verslo bendruomenės interesams, kreipiasi į Lietuvos Respublikos Seimo Ekonomikos komitetą dėl Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos rengto Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 pakeitimo įstatymo ir su juo susijusių įstatymų projektų paketo (Nr. XVP-1334 – XVP-1342) (toliau – Projektų paketas), kuris š. m. balandžio 16 d. pateikiamas svarstyti Seime.

Atkreipiamė Jūsų dėmesį, kad Projektų pakete yra Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo Nr. I-1491 10 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XVP-1335 (toliau – VPJ projektas), teikiamas siekiant įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2024 m. spalio 10 d. nutarimą Nr. KT80-N11/2024, kuriame aiškiai akcentuota, jog viešųjų paslaugų teikimo srityje turi būti saugoma sąžininga konkurencija, o nukrypimai nuo jos galimi tik išimtiniais, objektyviai pagrįstais atvejais.

Pažymėtina, kad VPJ projektu teikiami pakeitimai yra itin reikšmingi ne tik viešųjų pirkimų reguliavimo prasme, bet ir platesniame konstitucinės ūkinės veiklos laisvės, konkurencijos apsaugos bei savivaldybių veiklos ribų kontekste.

Vertinant siūlomą reguliavimą, svarbu atkreipti dėmesį į pastaraisiais metais susiformavusią vidaus sandorių taikymo praktiką savivaldybėse, kuri daro reikšmingą poveikį konkurencinei aplinkai ir privataus sektoriaus galimybėms dalyvauti viešųjų paslaugų teikime. Analizė rodo, kad po 2019 m. reguliavimo pokyčių vidaus sandorių trukmė reikšmingai išaugo – nuo 1,8 iki 5,9 metų, o kai kuriose savivaldybėse siekia ir daugiau nei 10 metų. Tokia praktika faktiškai eliminuoja konkurenciją ilgiems laikotarpiams, mažina paskatas efektyvumui, inovacijoms bei riboja rinkos galimybes pasiūlyti kokybiškesnius ar ekonomiškai naudingesnius sprendimus.

Siūlomas teisinis reguliavimas, ypač galimybė vidaus sandorius pagrįsti vadinamąja „konkrečiais duomenimis pagrįsta analize“, kelia papildomų abejonių tiek teisinio aiškumo, tiek praktinio įgyvendinimo požiūriu. Nesant aiškių reikalavimų tokios analizės turiniui, metodikai, duomenų šaltiniams ir vertinimo kriterijams, taip pat nesant aiškių kontrolės mechanizmų, atsiranda rizika, kad sprendimai dėl vidaus sandorių sudarymo galėtų būti priimami formaliais pagrindais, neįvertinus realios rinkos situacijos. Tokia praktika galėtų sudaryti prielaidas piktnaudžiavimui ir neatitikti Konstitucinio Teismo suformuotos doktrinos, pagal kurią vidaus sandoriai turi būti taikomi tik kaip kraštutinė priemonė, kai kitais būdais neįmanoma užtikrinti viešųjų paslaugų teikimo.

Taip pat pažymėtina, kad VPJ projekte nepakankamai sprendžiami skaidrumo, kontrolės ir atsakomybės klausimai. Nėra įtvirtinta pareiga viešinti savivaldybių priimtus sprendimus pagrindžiančius dokumentus ir analizę, nėra nustatyti pakankami vidaus sandorių vykdymo priežiūros, kokybės užtikrinimo bei atsakomybės mechanizmai. Be to, nenumatyta privaloma periodinė tokių sprendimų peržiūra ar maksimalūs jų galiojimo terminai, kas sudaro prielaidas ilgalaikiam rinkos uždarymui ir ribotam prisitaikymui prie kintančių ekonominių sąlygų.

LVK vertinimu, VPJ projektas turi reikšmingą poveikį ne tik viešųjų pirkimų sistemai, bet ir konkurencijai, verslo sąlygoms, investicinei aplinkai bei efektyviam viešųjų finansų panaudojimui. Toks reguliavimas

gali turėti ilgalaikių pasekmių bendram ekonomikos konkurencingumui, todėl jo vertinimas turėtų būti atliekamas itin atsakingai ir kompleksiskai.

Atsižvelgdama į tai, LVK prašo Lietuvos Respublikos Seimo Ekonomikos komitetui pasiūlyti būti pagrindiniu komitetu svarstant VPJ projektą, taip užtikrinant visapusišką ekonominio, konkurencinio ir investicinio poveikio įvertinimą bei subalansuotų sprendimų priėmimą.

Dėkojame už bendradarbiavimą.

Pagarbiai

Generalinė direktorė

Ineta Rizgelė